

ABD’NİN MÜDAHALECI DIŞ POLİTİKASI: LATİN AMERİKA ÖRNEĞİ

*Mustafa KESKİN

Özet

Bu makale, ABD’nin Latin Amerika politikasını etraflıca açıklamayı amaçlarken, özellikle Soğuk Savaştan günümüze ABD’nin bu ülkelere yönelik müdahaleci politikalarına odaklanılmıştır. Çalışma ABD’nin Latin Amerika müdahalesi ve bunun altında yatan sebeplerle sınırlandırılmıştır. Yapılan çalışmada ekonomik faktörler, ideolojik kaygılar ve uyuşturucuyla mücadelenin ABD’nin Latin Amerika’ya yönelik müdahaleci politikasını şekillendiren etkenler olduğu savunulmaktadır.

Anahtar kelimeler: ABD, Latin Amerika, Dış Politika

Abstract

This paper, when aiming explain Latin America Policy of USA in detail, focuses on interfering policies of USA on these country expecially since Cold War. The paper is resricted in the interfere of USA and causes under that. The paper supports that economic factors, ideologic worries, and fight against drug are the shaping factors of interfering policy of USA on Latin America.

Keywords: USA, Latin America, Foreign Policy

Giriş

ABD dış politikası genel manada bölgelere ve zamana bağılı olarak farklılık arz etmektedir. Bu politika 19. yüzyılın başlarından itibaren Monroe Doktrini¹ ile şekillenirken Soğuk Savaş boyunca da çeşitli doktrinlerle biçimlenmeye devam etmiştir. Diğer sistemlerle kıyaslandığında ABD dış politikasının belirlenmesinde devlet yapısının önemi oldukça fazladır. ABD siyasi sisteminde Başkan, Savunma Bakanlığı, Dışişleri Bakanlığı, Ticaret Bakanlığı, CIA, lobi grupları ve iç-dış ilgi grupları dış politikanın belirlenmesinde önemli rol oynamaktadır².

* Yalova Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Anabilim/Uluslararası İlişkiler Bilim Dalı Doktora Öğrencisi

¹ ABD Başkanı Monroe’nun ortaya koyduğu Monroe Doktrini’nin amacı dönemin emperyal güçleri İspanya, Birleşik Krallık, Fransa ve Rusya’nın Amerika kıtasına olan ilgisini sona erdirmektir.

²Cox, Michael ve Stokes, Doug; US Foreign Policy, New York, Oxford University Press, 2008, s.8.

Bu bağlamda ABD birçok coğrafyada çıkarları doğrultusunda dış politikasını şekillendirirken bazı bölgelerde genel hatlarıyla müdahaleci bir yöntem izlemiştir. Bu politikanın hedef bölgelerinden birisi de ABD'nin güneyinde yer alan Latin Amerika³ ülkeleridir. Bu ülkelerden Meksika, Brezilya ve Arjantin Latin Amerika nüfusunun üçte ikisini oluştururken geri kalan nüfusun çoğunluğunu da Venezuela ve Kolombiya oluşturmaktadır.

ABD'nin Latin Amerika politikasının tarihsel süreci incelendiğinde yaklaşık 200 yıllık bir geçmişe dayandığı görülmektedir. Günümüzde de bu bölgede varlığını devam ettiren ABD, Latin Amerika politikasında Monroe Doktrini temel rehber almıştır. 1823 yılında sömürgeci Avrupa devletlerine karşı ilan edilen doktrin Latin Amerika kıtasının koloni yapılmasına karşı çıkarken bölgeyi ABD'nin etki alanına dahil etmiştir⁴. Bunun sonucunda ABD sınırlarını başta Meksika olmak üzere Latin Amerika ülkelerinden kimi zaman savaşarak kimi zaman da toprak satın alarak genişletme yoluna gitmiştir. Müteakip yıllarda ise izlediği bu yayılcı politikayı bırakarak askeri, ekonomik ve siyasi müdahaleler şeklinde farklı politikalar geliştirmiştir.

Soğuk Savaşın başlamasıyla kıtadaki ABD ilgisi Sovyet politikaları çerçevesinde şekillenmiş, Soğuk Savaş boyunca Güney Amerika ve Karayipler'de Sovyetler tehdidine karşı Ulusal Güvenlik Konseyi Raporu (NSC 68) çerçevesince dış politika belirlenmiştir⁵. Bu dönemde ABD'nin bölgede amacı SSCB'nin ideolojik yayılmasını engellemek ve bunun yanında ekonomik yatırımlarının güvenliğini sağlamaya çalışmak olmuştur. Soğuk Savaştan sonra ise ABD'nin tek süper güç kalmasıyla Latin Amerika ilgisi azalmıştır. 2000'li yıllarla birlikte bölgeye olan ilgi tekrar artmış fakat 11 Eylül saldırıları bu ilginin başka bölgelere kaymasına yol açmıştır. Bu değişimlerde ABD'nin pragmatist yapısı ön plana çıkmaktadır. Dış politikadaki bu paradigma değişikliklerine rağmen demokrasi ve insan hakları gibi

³ Latin Amerika kavramının kullanımı 1860'lardan itibaren Fransızlarca Pan-Latinliğin hüküm sürdüğü dönemde artmaya başlamıştır. Bu ülkelerden Brezilya Portekizce konuşurken diğer ülkeler İspanyolca konuşmaktadırlar.

⁴Blouet, W.Brian, ve Blouet, W.Olwyn; "Latin America and The Caribbean, Systematic and Regional Survey", ABD, 6.Baskı, 2009, s.105.

⁵<https://history.state.gov/milestones/1945-1952/NSC68>, 10.04.2016

kavramları savunan ABD'nin Latin Amerika'da genel olarak müdahaleci bir politika izlediğini söylemek doğru olacaktır. Dolayısıyla ABD, çıkarları ve menfaatleri söz konusu olduğunda ortaya çıkan sorunları çözmek için müdahale etmekten kaçınmamıştır.

ABD Latin Amerika ülkelerine siyasi ve askeri olarak müdahale edebilmek için çoğunlukla bu ülkelerin ordularını kullanmıştır. 20. yüzyılın başlangıcından bu yana Latin Amerika'da ABD desteğiyle 40'dan fazla hükümet ordu aracılığıyla devrilmiş⁶, zaman zaman da seçimler sabote edilmiştir. ABD Latin Amerika'ya ordu haricinde ekonomik yollarla da müdahalede bulunmuş, özellikle sermaye sahiplerini destekleyerek onların aracılığıyla hükümetler üzerinde baskı oluşturmuştur. Bu dönemde Sovyet ideolojisi karşıtı propaganda aracı olarak kullanılan medyanın da önemli bir müdahale aracı olduğu ortaya çıkmıştır.

Bu çalışmada, II. Dünya Savaşından günümüze ABD'nin Latin Amerika'ya yönelik müdahaleci politikaları üzerinde durulacaktır. Yapılan inceleme sonucu güvenlik algısı, siyasi etkenler, ideolojik kaygılar, ticari ve ekonomik faktörler ve uyuşturucu ile mücadele başlıca müdahale sebepleri olarak karşımıza çıkmaktadır. Fakat güvenlik algısı ile siyasi etkenler başka bir çalışmada ele alınacağından bu çalışmaya dahil edilmemiş sadece üç etken seçilerek konu incelenmiştir. Bunlar; ekonomik etkenler, ideolojik kaygılar ve uyuşturucuyla mücadeledir. Araştırma sürecinde birincil kaynaklar ve bu alanda yazılmış çeşitli eserlerden yararlanılmıştır.

Çalışmanın birinci bölümünde teorik çerçeve başlığı altında çalışmanın maksadının daha iyi anlaşılabilmesi için "müdahalecilik" kavramı ve ABD müdahaleciliği çeşitli boyutlarıyla ele alınmış ve literatür incelemesi yapılmıştır. İkinci bölümde ekonomik faktörler üçüncü bölümde ideolojik kaygılar, dördüncü bölümde ise uyuşturucu ile mücadelenin incelenmesini müteakip sonuç bölümüyle çalışma bitirilecektir.

1.Literatür İncelemesi

ABD'nin Latin Amerika'ya yönelik müdahaleci politikalar izlemesinin sebepleri incelediği zaman, literatürde çoğunlukla ekonomik faktörlerin değerlendirmeye

⁶Khanna, Parag; **Yeni Dünya Düzeni**, Çev; Akbaş, Elif, Nihan; Pegasus Yayınları, İstanbul, 2008

alındığı görülmektedir. Shannon K. O'Neil çalışmasında ABD'nin Latin Amerika politikasında dört temel önceliğin ortaya çıktığını tanımlamıştır. Bunlar sırasıyla fakirlik ve gelir eşitsizliği, enerji, güvenlik, göç ve entegrasyondur. Bu dört öncelik Latin Amerika ülkelerinin bölgesel istikrar, demokratik gelişimini, ekonomik büyümesi ve gelişmesi ile uyuşturucu madde kaçakçılığıyla mücadelede ABD için önemli maddelerdir. Yine bu dört madde ABD dış politikasında karşılıklı ilişkiler bağlamında önemli fırsatlar sunmaktadır⁷. Mark P. Sullivan, Brian Blouet ve Olwyn Blouet da ABD-Latin Amerika ilişkilerinde belirleyici etken olarak ekonomi, siyaset ve güvenlik faktörlerine odaklanırken⁸, Laçiner ABD'nin ideolojik ve ekonomik etkenlerle bu ülkelerin iç işlerine doğrudan müdahalesini çalışmasında ortaya koymaktadır⁹. Buradan da anlaşılacağı üzere ekonomik faktörler ABD için önem arz etmektedir. Howard Jones'a göre; ABD Latin Amerika ülkelerinin çoğunluğunda ekonomik yatırımlar yapmıştır. Başta petrol olmak üzere demiryolları gibi önemli birçok sektörde yatırımları bulunan ABD bu ülkelerde neoliberal politikalar uygulayarak¹⁰ IMF ve Dünya Bankası aracılığıyla kendisine bağımlı hale getirmiştir¹¹. Dolayısıyla bu ülkelerde yatırımı olan ABD'nin ekonomik çıkarları tehlikeye girdiğinde askeri müdahale dahil birçok argümanla Latin Amerika'ya müdahale etmektedir¹². Bunun yanında Shell ve Standard Oil gibi küresel şirketleri aracılığıyla da bu ülkelerin içişlerine karışmaktadır¹³.

⁷O'Neil, K. Shannon, U.S.-Latin America Relations: A New Direction for a New Reality, Independent Task Force Report No: 60, 2008.

⁸Sullivan, P. Mark ; Latin America and the Caribbean: U.S. Policy and Key Issues for Congress in 2012, Congressional Research Service 7-5700 www.crs.gov; Blouet, W. Brian, ve Blouet, W. Olwyn, g.e.

⁹Laçiner, Sedat; Latin Amerika'da Bölgesel Entegrasyon Girişimleri, *Avrasya Dosyası, Enerji Özel, Bahar 2003, Cilt: 9, Sayı: 1, ss. 299-325*.

¹⁰Jones, Howard; *Crucible of Power, A History of American Foreign Relation from 1945*, Plymouth, Rowman & Littlefield Press, 2009

¹¹Kışlalıoğlu, Canan; 2000'den Günümüze Latin Amerika - ABD Karşılıklı Ekonomik Ve Politik Yatırımları: Venezüella, Bolivya, Peru Örnekleri, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2008

¹²Roskin, G. Michael ve Berry, O. Nicholas; **Uluslararası İlişkiler**, Çev. Şimşek, Özlem, Adres Yayınları, İstanbul, 2014

¹³Kışlalıoğlu, Canan; a.g.e. Kürkcügül, Masis; **Latin Amerika'nın Kanayan Damarları**, İstanbul, İthaki Yayınları, 2004

Literatürde bir diğer faktör olarak ideolojik kaygılar ön plana çıkmaktadır. ABD'nin Latin Amerika'ya bakışını önceleri Monroe Doktrini belirlemiştir¹⁴. Bu doktrin ile ABD Avrupa'nın sömürgeci güçlerini Amerika kıtasına yaklaştırmazken 1930'lardan itibaren bölgeye yönelik politikalarını sertleştirmiş, Soğuk Savaş dönemine girilmesiyle de Sovyetler Birliği'nin ABD'ye karşı komünist rejimler kurarak ideolojisini yaymaya çalışması sebebiyle müdahaleci bir politika izlemeye başlamıştır¹⁵. Komünizmin Latin Amerika'da yayılmaya başlaması, ABD'nin iktisadî, siyasî-askeri ve kültürel alanlarda müdahalesine yol açmıştır¹⁶. ABD Küba gibi Latin Amerika ülkelerinin bir kısmını problemlili olarak nitelerken kendi güvenliğini de bu ülkelerden gelecek tehditlere karşı garantiye almak hissetmek istemektedir. Latin Amerika'daki demokrasi karşıtı ülkeleri sorunun kaynağı olarak görmesinden dolayı bu devletlerin yönetimlerini ortadan kaldırmak istemekte bunun için de demokratik rejimler kurup bunları desteklemeyi hedeflemektedir¹⁷. Bu sebeple soğuk savaş boyunca Latin Amerika'da Sovyet komünizmine karşı mücadele edilmiş, iktidardaki birçok sol görüşlü hükümet ABD destekli darbelerle devrilmiştir¹⁸.

74

Çalışmada ele alınan üçüncü faktör uyuşturucu ile mücadeledir. Literatürde yer alan konuyla ilgili eserlerin bir kısmı Soğuk Savaştan sonra ABD'nin Latin Amerika politikasının uyuşturucu ve organize suçlarla mücadele adı altında sürdüğünü belirtmektedir¹⁹. Shannon O'Neil'e göre ABD 1980'lerin sonundan itibaren Latin

¹⁴Yılmaz, Sait, Latin Amerika'da Neler Oldu?, http://usam.aydin.edu.tr/analiz/LATiNAMERiKA_.pdf; Chomsky Noam' Turningthe Tide. "US Intervention in Central America and the Struggle for Peace", Kışlalıoğlu, Canan; a.g.e.

Akgemci, Esra; Chavez Döneminde Venezüella'nın ABD'ye Yönelik Dış Politikası, Ankara Üniversitesi S.B.E., Yüksek Lisans Tezi, (Ankara, 2011).

¹⁵Waltz, Kenneth; "Uluslararası Politikanın Değişen Yapısı", *Uluslararası İlişkiler*, Cilt 5, Sayı 17 (Bahar 2008), s. 3-44.

¹⁶ Erhan Çağrı. *ABD'nin Latin Amerika'ya Bakışını Şekillendiren Öğeler*, Edt. Zengin, Ozan; **Latin Amerika Çalıştayı**, Ankara, 2012, Ankara Üniversitesi Yayinevi

¹⁷Waltz, Kenneth, a.g.e.

Gilbert, Steven, "The U.S. Policy of Democracy Promotion in Latin America" (2008). *Senior Honors Theses*. Paper 148.

¹⁸James, Deborah; U.S. Intervention in Venezuela: A Clear and Present Danger, 2006, <http://www.globalexchange.org/sites/default/files/USVZrelations1.pdf>, 10.04.2016

Lievesley, Geraldine ve Ludlam Steve; Latin Amerika'da Radikal Sosyal Demokrasi Deneyimleri, Çev: Çoban, Funda, Ankara, Phoenix Yayınevi, 2012.

Yılmaz, Sait, Latin Amerika'da Neler Oldu?, http://usam.aydin.edu.tr/analiz/LATiNAMERiKA_.pdf

¹⁹Eduardo Galeano, *Tepetaklak*, Çeviren: Kale, Bülent; İstanbul, Çitlembik Yayınları, 2006; Yılmaz, Sait, Latin Amerika'da Neler Oldu?, http://usam.aydin.edu.tr/analiz/LATiNAMERiKA_.pdf

Amerika’da komünizm ve sol gruplarla müdahaleden ziyade açık pazar, demokrasinin gelişimi ve uyuşturucu ile mücadele olmak üzere üç noktaya odaklanmıştır²⁰. Dolayısıyla ABD’nin Soğuk Savaş boyunca direk askeri müdahaleler ve askeri darbeleri destekleyerek müdahale yöntemi izlediği Latin Amerika’da bu dönemin sonundan itibaren uyuşturucu ile mücadele kavramları ön plana çıkmaya başlamıştır.

Literatürdeki eserlerin büyük bir kısmı ABD’nin Latin Amerika ülkelerine yönelik müdahaleci politikalar izlemesinin sebeplerini incelerken yaşanan müdahalelerin bu ülkeler üzerindeki etkileri tartışılmıştır. ABD’nin Latin Amerika’ya müdahaleci yaklaşımı çoğunlukla ekonomi ve ideoloji ekseninde açıklanmaya çalışılmıştır. Bu faktörlerin yanı sıra literatüre son yıllarda girmeye başlayan uyuşturucu ile mücadele de çalışmaya dahil edilmiştir. Bu etkenlerden hangisinin daha önemli olduğu çalışmalarda otaya konmasa da ABD ile Latin Amerika ülkeleri arasında artan ticari ilişkiler, ekonomik faktörleri ön plana çıkarmaktadır.

2. Metodoloji

ABD’nin kurulduğu günden bugüne dış politikasının oluşturulmasında teori, doktrin ve kavramlar oldukça önemli bir yer tutmuştur. Bu sebeple ABD’nin Latin Amerika politikası üzerinde yapılacak çalışmada “müdahalecilik” kavramından faydalanılarak konu aydınlatılacaktır.

Müdahalecilik genel anlamda bir devletin başka bir devletin işlerine karışması manasına gelirken en önemli özelliği sınırlı ve geçici olmasıdır. Daha az maliyetli bir yöntem olan müdahalecilik; hükümeti yönetenlere rüşvet, siyasi partilere yardım, istikrarı bozma kampanyaları, darbe teşvikleri, seçim manipülasyonu, medya ve silah yardımları gibi unsurları kapsamaktadır²¹. Bazen devletler diğer devletlerin iç ve dış politikalarını kontrolleri altına almak, hükümetler kurdurmak ya da kurdurmamak için de müdahale yöntemini kullanmaktadırlar²². Görüldüğü üzere müdahalecilik

²⁰O’Neil, K. Shannon, a.g.e.

²¹Williams, M.Eric; Understanding U.S.-Latin American Relations: Theory and History, Routledge, 2012, s.40

²²Roskin, G.Michael ve Berry, O.Nicholas; a.g.e.s.222

hedeflenen amaca ulaşmak için çeşitli şekillerde uygulanabilmektedir. Richard Haas hemen hemen dünya genelinde uygulanan müdahale yöntemleriyle bu kavramı açıklamaktadır. Bunlar; cezalandırma, zorlama, caydırıcılık, önleyici saldırı, barışı koruma, barışı tesis etme ve ulus inşasıdır²³. Bunun yanında bazı zamanlar müdahale insani sebeplerle de yapılmaktadır²⁴.

ABD müdahaleciliği Amerika'nın denizaşırı ülkelere askeri güç kullanması olarak tanımlansa da askeri bir darbenin ya da ayaklanmanın CIA tarafından desteklenmesi de bir müdahaledir²⁵. ABD zayıf ve önemsiz olarak gördüğü Latin Amerika'ya Meksika Savaşından (1846-1848) beri müdahale etmektedir. Özellikle İkinci Dünya Savaşından sonraki dönemde tek taraflı hareketini kolaylaştırmak için müdahaleci liberalizmi geliştirerek askeri araçları diğer devletlerin işlerine müdahale etmek amacıyla farklı biçimlerde kullanmıştır²⁶. ABD'nin Latin Amerika'ya müdahalesi genel olarak Karayipler'e asker çıkarma şeklindeyken güneydeki uzak ülkelere ise askeri olmayan yöntemlerle gerçekleşmiştir. Bu sebeple kazanımları tehdit altına girdiğinde başta silahlı kuvvetler olmak üzere CIA, demokrasi teşvikleri, siyasi partileri destekleme ve medya gibi diğer argümanlarını devreye sokarak müdahale seçeneğini kullanmıştır. Örneğin 1960 ve 70'lerde Şili'deki siyasi partileri finanse etmiş, 1983'de Miami'den Küba'ya halkı etkilemek için Castro karşıtı mesajlar veren radyo istasyonu kurmuştur²⁷. ABD'nin bundaki amacı ise demokratik rejimler kurarak buraları kendi istediği şekle dönüştürmektir²⁸.

Çalışmada sebep sonuç ilişkilerini açıklayabilmek için analitik bir bakış açısı benimsenirken devletler düzeyi analiz seviyesi benimsenmiş, ABD'nin Latin Amerika politikasıyla ilgili örnekler bazı devletler üzerinden verilmiştir.

ABD'nin Latin Amerika müdahalesine ekonomik faktörlerin etkisinin ifade edilmesinde, bölgesel entegrasyon örgütlerinin kuruluş amaçları ve faaliyetlerinin

²³Haass,N.Richard; The Use and Abuse of Military Force,1999

<http://www.brookings.edu/~media/research/files/papers/1999/11/usmilitary/pb54.pdf>, 10.04.2016

²⁴ Williams, Mark Eric; a.g.e.s.11

²⁵Roskin ve Berry; a.g.e., s.135

²⁶Waltz, Kenneth; a.g.e. s. 8

²⁷ Williams, Mark Eric; a.g.e.s.40

²⁸Waltz, Kenneth;a.g.e. s.9

etkileri, ABD'nin bölgedeki ticari yatırımları ile bu yatırımların ilgili ülkeler tarafından kamulaştırılması sonucu yapılan müdahaleler esas alınmıştır.

İdeolojik faktörün Latin Amerika müdahalesine etkisinin açıklanabilmesi için bu ülkelerde iktidara gelen Sovyet sempatanı ve sol eğilimli hükümetlere karşı yapılan ABD destekli askeri darbeler, demokrasinin geliştirilmesine yönelik düşünce kuruluşları aracılığıyla yapılan yardımlar ve muhalefetin desteklenmesi ölçüt olarak kullanılacaktır.

Uyuşturucu ile mücadelenin ABD'nin müdahaleci politikasına etkisi için ise BM Uyuşturucu Raporları doğrultusunda uyuşturucu ticaretinin kavşağında yer alan Latin Amerika ülkelerinin ürettiği uyuşturucu ve türevlerinin ABD'deki tüketim oranları sonucu bu ülkelerin içişlerine yapılan müdahale kıstas olarak ele alınacaktır.

3.Ekonomik Faktörler

ABD-Latin Amerika ilişkilerine ekonomi özelinde bakıldığında oldukça gelişmiş olduğu görülmektedir. Bunun için öncelikle 1940'lardan itibaren komünist yapıyı kırmaya çalışarak²⁹ bu ülkelere yatırımlar yapmıştır. Örneğin Orta Amerika'da muz, şeker, demiryolu, Peru, Trinidad, Venezuela ve Kolombiya'da petrol, Şili'de bakır sektörüne yatırım yapmıştır³⁰. Özellikle petrol ve petrol ürünleri ticaretinde Latin Amerika önemli bir konuma sahiptir. Çünkü ABD'nin ithal ettiği ürünler arasında petrol ilk başı çekmektedir. Bu petrolün yüzde 30'u Latin Amerika'dan alınırken Venezuela tek başına ABD'nin dördüncü en büyük petrol tedarikçisidir³¹. Bu rakam ithal edilen petrolün yüzde 20'sinin Orta Doğu'dan alındığı gerçeğiyle kıyaslandığında oldukça yüksek bir orana tekâmül etmektedir.

Latin Amerika'da yapılan yatırımlar sonucu tarım, endüstri, finans piyasaları, ithalat-ihracat şirketleri, ticaret filoları, demiryolları ve perakende sektörü ABD tarafından kontrol edilmeye başlanmış Güney Amerika ve Karayipler Dünya Bankası ve IMF

²⁹Jones, Howard; *Crucible of Power, A History of American Foreign Relation from 1945*, Plymouth, Rownan&Littlefield Press, 2009, s. 67

³⁰Blouet, W.Brian, ve Blouet, W.Olwyn; "Latin America and The Caribbean, Systematic and Regional Survey", ABD, 6.Baskı, 2009, s.106.

³¹O'Neil,K. Shannon, U.S.-Latin America Relations: A New Direction for a New Reality, Independent Task Force Report No. 60, 2008, s.50

aracılığıyla borçlandırılarak ABD'ye bağımlı hale getirilmiştir³². Bu amaçla ABD birçok devlet başkanını destekleyerek bu politikalarını uygulamaya çalışmış, tüm bölge ülkeleri üzerinde Monroe doktrini gereği sadece kendisinin söz söyleme hakkı olduğunu düşündüğünden müdahaleci politikalar izlemiş, birçok Latin Amerika ülkesinde askeri darbeleri desteklemiştir. Guatemala bu konuda ABD müdahalesinin en somut örneklerinden birisi olmuştur. Bu ülkede faaliyette bulunan United Fruit Company neredeyse ülke ekonomisini tek başına yönetirken, ayrı bir devlet özelliği taşımıştır. 1952 yılında Guatemala devlet başkanının bu şirketi hedef alan politikaları ABD tarafından iyi karşılanmamış, 1954 yılında CIA destekli bir darbe ile görevden uzaklaştırılmıştır³³. Darbe ile görevden uzaklaştırılan Jacobo Arbenz'in yerine göreve getirilen Carlos Castillo Armas hızlı bir şekilde daha önce kamulaştırılması yapılan United Fruit mülklerini iade etmiş³⁴, ABD ile karşılıklı savunma ve işbirliği anlaşmaları imzalamıştır.

Buna benzer şekilde Şili'de 1973 yılında sosyalist devlet başkanı Salvador Allende ABD desteğiyle devrilerek General Pinochet başa gelmiştir³⁵. Pinochet'in iktidara gelmesiyle birlikte ülkede birçok karışıklık çıkmış ama ABD'nin istediği şekilde pazar ekonomisine geçiş için adım atılmıştır. Bölgeyi kendi nüfuz alanı gören ABD'nin Şili'ye müdahalesi CIA belgelerine de yansımış Başkan Clinton bu ülkeden resmen özür dilemiştir. Benzer şekilde Peru'da da demokratik reformcu Başkan Fernando Belaunde Terry ülkesinin ekonomik gelişmesi için iyi niyetli çaba göstermesine rağmen milliyetçi askerler tarafından bir darbe ile görevden uzaklaştırılmıştır. Dominik Cumhuriyeti de ABD'nin müdahaleci politikalarından nasibini almıştır. 1961 yılında Rafael Trujillo'ya yapılan suikasta yardım eden ABD daha sonra yapılan Başkanlık seçimlerinde Juan Bosch'a destek olmuştur. Bosch da 1963 yılında yapılan bir darbe ile görevden uzaklaştırılmıştır. 1965'de Castro rejimi gibi bir sistem kurmaya çalışan Brezilya'ya 20 bin ABD askeri gönderilmiş, 1966'da

³²Blouet, W.Brian, ve Blouet, W.Olwyn; a.g.e. s.106.

³³Roskin, G.Michael ve BerryO.Nicholas, a.g.e., s.225.

³⁴Skidmore E.Thomas ve Smith H. Peter; Modern Latin America, New York, Oxford University Press, 6. Edition, 2005, s.416

³⁵Gilbert, Steven; "The U.S. Policy of Democracy Promotion in Latin America" (2008). *Senior Honors Theses*. Paper 148.

yeni başkan seçilmesinin ardından bu askerler ABD'den ayrılmıştır³⁶. Venezuela'da da Chavez'in politikaları ABD'nin ekonomik çıkarlarına ters düştüğü için Dünya Bankası ve IMF aracılığıyla bu ülkeye giden kredileri engellenmiştir³⁷.

Son yıllarda Latin Amerika'da Çin ve Rusya'nın ekonomik ve siyasi faaliyetleri artarken ABD bu durumdan rahatsız olmaktadır. Ayrıca NAFTA'yı³⁸ dengelemek için kurulmuş olan MERCOSUR (UNASUR) gibi örgütlenmelerin varlığı da ABD'yi tedirgin etmektedir. ABD'nin ekonomik egemenliğine karşı Brezilya ve Arjantin öncülüğünde kurulan ve Güney Amerika'nın en etkili ortak pazarı olma özelliği taşıyan bu örgüte Bolivya, Ekvator, Guyana, Kolombiya, Paraguay, Peru, Surinam, Şili, Uruguay ve Venezuela da üyedir³⁹. MERCOSUR'un yanı sıra bölgesel entegrasyon, siyasi işbirliği, sürdürülebilir kalkınma gibi amaçlarla bir araya gelen Latin Amerika ve Karayip Ülkeleri Topluluğu (CELAC) da bölge ülkelerinin çoğunluğu tarafından desteklenmekte⁴⁰ ABD tarafından dikkatle izlenmektedir. Yine ABD'nin neoliberal politikalarına karşın işbirliği amaçlayan ALBA⁴¹ örgütü de Latin Amerika'nın müdahaleci politikalara karşı tepkileri sonucu ortaya çıkmıştır.

Gelinen noktada ABD, en büyük ticari partnerlerinden olan bölge ülkeleri üzerinde bu gücünü devam ettirebilmek için her türlü tedbiri alarak adım atmaya çalışmaktadır. Hem bölgesel örgütlenmelere hem de bazı ülkelerin bireysel politikalarına karşı müdahale seçeneğini kullanmaktadır. Nitekim ABD'nin herhangi bir küresel şirketi Latin Amerika ülkelerinin birinde hak ihlaline uğrar ya da kamulaştırılır ise o ülkeye müdahale edilerek çıkarları korunmaktadır.

4.İdeolojik Kaygılar

Soğuk Savaş boyunca Sovyetler Birliği'nin amacı ABD'ye karşı Latin Amerika ve başka birçok ülkede komünist rejim kurarak ideolojisini yaymak iken ABD buna

³⁶Skidmore E.Thomas ve Smith H. Peter; a.g.e. s.422-423

³⁷Lievesley, Geraldine ve Ludlam Steve; a.g.e. s.124.

³⁸Kuzey Amerika Serbest Ticaret Bölgesi. 1994 yılında kurulan örgüte ABD, Kanada ve Meksika üye devletlerdir. Detaylı bilgi için bknz: www.naftanow.org/.

³⁹<http://www.unasursg.org/en/node/194>. E.T: 10.04.2016

⁴⁰<http://www.celacinternational.org/>

⁴¹ Venezuela önderliğinde kurulan örgüte Bolivya, Nikaragua, Küba ve Ekvator gibi ülkeler üyedir.

Detaylı bilgi için bknz: <https://albainfo.org/what-is-the-alba/>

karşın demokratik rejimler kurmayı hedeflemiştir⁴². Bu sebeple 1950'ler Marksist düşüncenin Latin Amerika'da hakim olmaya çalıştığı yıllar olmuştur. Bu yıllarda ABD Latin Amerika ülkelerindeki solcu hükümetlere karşı sağcı grupları desteklemiş, demokrasilerinin gelişmesi için teşviklerde bulunmuş, siyasi partileri, sivil toplum örgütleri ve diğer organizasyonları ABD dış politikası ve global kapitalizmle entegre hale getirmek için her yolu denemiştir. Bunun için ABD bu ülkelerin politik sistemine USAID (ABD Uluslararası Kalkınma Ajansı) ve NED (Demokrasi İçin Ulusal Yardım Kuruluşu) gibi organizasyonları aracılığıyla finansal destek sağlamış diğer sivil toplum kuruluşlarına da yardımlarda bulunmuştur⁴³. Bunun yanında Latin Amerika ülkelerinin bir başka güç ya da güçlerin hâkimiyetine girmesi de ABD açısından tehdit unsuru olarak algılanmıştır. 19. yüzyıl başlangıcında bu tehdit İspanya iken, II. Dünya savaşı sırasında Almanya, Soğuk Savaş boyunca da SSCB olmuştur⁴⁴.

Bu çerçevede ABD Latin Amerika'da Sovyet tehdidine karşı sol ideolojiyle düşük yoğunluklu bir savaş yürütmüştür. Örneğin Başkan Eisenhower Fidel Castro'nun ülkesini SSCB'ye yaklaştırma çalışmasını tehdit olarak algılamış CIA destekli Kübalılardan oluşan bir kuvvetle yönetimi ele geçirmek için çalışmalar yaptırmış 1961 yılında Başkan Kennedy döneminde Domuzlar Körfezi çıkarması olarak bilinen harekât icra edilmiştir⁴⁵. 1990'lardan itibaren ABD Küba'ya karşı farklı müdahale yöntemleri geliştirmiştir. Bunun için ABD Küba ile ticaret yapan şirketleri cezalandırma yoluna gitmiş ve yapılan baskı sonucu 2008'de iki İngiliz bankası Küba bağlantılı hesaplarını kapatmak zorunda kalmıştır⁴⁶. Buna benzer şekilde Guatemala'da da reformist Jacobo Arbenz CIA desteğiyle görevinden uzaklaştırılarak müdahaleci politikalar izlenmiştir. Brezilya'da 1964, Bolivya'da 1971, Uruguay'da 1973 ve Arjantin'de 1976 yıllarında ABD destekli askeri diktatörlükler kurulmuştur. Yine anti-Amerikancı Venezuela'nın 2001 yılında ABD ile askeri işbirliğine son verme kararı alması ülkedeki muhalif grupların USAID,

⁴²Waltz, Kenneth;a.g.e.

⁴³Gilbert, Steven;a.g.e. s.18

⁴⁴ Erhan Çağrı; ABD'nin Latin Amerika'ya Bakışını Şekillendiren Ögeler, Edt. Zengin, Ozan; **Latin Amerika Çalıştayı**, Ankara, 2012, Ankara Üniversitesi Yayınevi

⁴⁵Roskin, G.Michael ve Berry, O.Nicholas; **Uluslararası İlişkiler**, Çev. Şimşek, Özlem, Adres Yayınları, İstanbul,2014, s.228

⁴⁶Lievesley, Geraldine ve Ludlam Steve; a.g.e. s.209

NED, NDI, IRI, CIPE gibi organizasyonlar aracılığıyla desteklenmesine yol açmıştır⁴⁷. Özellikle IRI (Uluslararası Cumhuriyetçiler Enstitüsü), 2002 yılında Chavez karşıtı muhalif gruplara/partilere, sivil toplum örgütlerine 340 bin ABD doları yardımda bulunmuştur⁴⁸. Bunun yanında Chavez'in Rusya'dan yüklü miktarda silah alması, uyuşturucu ticaretini kolaylaştırmaya çalışması, İran ile petrol anlaşmaları imzalaması, radikal İslamcılara kucak açması ABD için tehlikeli görülmüş, bu sebeple Chavez'e karşı yapılan askeri darbe girişimi desteklenmiştir⁴⁹.

Venezuela'daki muhalif gruplara desteğiyle ön plana çıkan IRI Haiti'de de ortaya çıkmıştır. 2004 yılında başkan Jean Bertrand Aristide'a karşı yapılan askeri darbeye IRI benzer rolünü oynamıştır⁵⁰. Bolivya'da da benzer yöntemler uygulanmıştır. 2005 seçimlerini kazanan Morales dış politikada ülkesinin yönünü ABD'den farklı yönlere çevirmeye çalışmıştır. Buna ABD'nin muhalefeti destekleyerek tepki vermesiyle 2008 yılında ABD büyükelçisi ülke dışına çıkartılmıştır. 2006 yılında bir başka Latin Amerika ülkesi Nikaragua'da Montealgre'yi destekleyerek liberallerle birleşmesi için baskı yapmıştır.

ABD'nin Latin Amerika'da uygulamaya çalıştığı müdahaleci politikalara karşın son yıllarda birçok ülkede yönetim sola kaymaya başlarken, ABD sağcı ve diktatör rejimleri desteklediği için bu ülkelerin bir kısmından özür dilemek zorunda kalmıştır⁵¹. Brezilya'da 2002 ve 2006'da Lula da Silva, Arjantin'de 2003 yılında Nestor Kirchner, Uruguay'da 2004 yılında Tabare Vazquez, Bolivya'da 2005 yılında Evo Morales, Şili'de 2006'da Michelle Bachelet, Ekvator'da 2006 yılında Rafael

⁴⁷ James, Deborah; U.S. Intervention in Venezuela: A Clear and Present Danger, 2006, <http://www.globalexchange.org/sites/default/files/USVZrelations1.pdf>, s.4, E.T:10.04.2016

⁴⁸ James, Deborah;a.g.e. s.4

⁴⁹Yayınlanan CIA belgelerine göre ABD Chavez'e karşı yapılan askeri darbeyi desteklemiştir. Detaylı bilgi için bkz: James, Deborah;a.g.e. s.4

⁵⁰Bogdanich, Walt ve Nordberg, Jenny; Democracy Undone; (2006), "Mixed U.S. Signals Helped Tilt Haiti Toward Chaos," by Walt Bogdanich and Jenny Nordberg, The New York Times, January 29

⁵¹ABD 1999 yılında başkan Clinton döneminde Guatemala'dan sağcı hükümetlere verdiği ABD desteği için özür dilemiştir. Detaylı bilgi için bkz;

<http://www.motherjones.com/politics/1999/09/chile-files-redux>

Correa, Nikaragua’da Daniel Ortega ve Venezuela’da Hugo Chavez halk tarafından seçilmiş solcu liderlerdir⁵².

Sonuç olarak ABD soğuk savaş boyunca ulusal güvenliği ve liberal çıkarlarına tehdit olarak gördüğü sol yönetimlere ve gruplara karşı demokrasi söylemlerinde bulunmasına rağmen Latin Amerika’da askeri darbeleri ve diktatörlükleri destekleyerek sol ideolojiye kaymasını engellemeye çalışmıştır.

5. Uyuşturucu ile Mücadele

S.S.C.B. tehdidinin sona ermesiyle ABD’nin Latin Amerika ilgisi azalmasına rağmen bu dönemde ortaya çıkan yeni sorunlara ülkelerin iç işlerine müdahale yöntemiyle çözüm arayışına gidilmiştir. Bu sorunlardan birisi şüphesiz uyuşturucu ile mücadele olmuştur. Fakat ABD’nin uyuşturucu ile mücadele politikası bazı Latin Amerika ülkelerini rahatsız etmiş, uyuşturucunun yasal hale gelmesini savunmuşlardır.

Dünya genelinde uyuşturucu üretimine bakıldığında BM Uyuşturucu ve Suçlar Ofisinin 2012 raporuna göre her yıl üretilen kokainin çoğunluğunun Latin Amerika’da üretildiği görülmektedir⁵³. Bolivya, Kolombiya ve Peru ana kokain üreticisiyken Brezilya, Karayipler, Orta Amerika, Meksika ve Venezuela da uyuşturucu trafiğinde yer alan ülkelerdir. Kolombiya ve Peru dünya kokain üretiminin yüzde 40’ını tek başına gerçekleştirirken yüzde 20’sini de Bolivya üretmektedir. Bu verilere göre Meksika, Kolombiya ve Guatemala dünyanın en büyük afyon ve eroin üreten bölgelerinden birisidir. Yine aynı rapora göre eroin ABD’ye başta Kolombiya olmak üzere diğer Güney Amerika ülkelerinden girerken Kolombiya ülkede satılan uyuşturucu ürünlerinin çoğunluğunu tek başına karşılamaktadır. Latin Amerika’da üretilen uyuşturucunun en büyük pazarı ise yaklaşık 60 milyar dolarlık piyasa değeriyle ABD’dir⁵⁴. Bundan dolayı ABD artan uyuşturucu kullanımı ve kaçakçılığıyla mücadele için 1990’lardan itibaren komünizmle mücadele politikasını bırakarak “uyuşturucu kaçaklığı ve organize

⁵²Leogrande, M.William; Journal of Latin American Studies, Vol. 39, No. 2 (May, 2007), pp. 355-385
<http://www.jstor.org/stable/4491814>, s.367, 10.04.2016

⁵³https://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/WDR2012/WDR_2012_web_small.pdf, E.T:
10.04.2016

⁵⁴https://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/WDR2012/WDR_2012_web_small.pdf, E.T:
10.04.2016

suçlarla mücadele” üzerinden yeni bir dış politika perspektifi benimsemiştir⁵⁵. İlk olarak başkan Reagan 1986’da uyuşturucu ile mücadele konsepti oluştururken, Bush ve Clinton dönemlerinde bu politika önemini artırarak devam etmiştir⁵⁶. Bu politikayla ABD bir yandan ülkelerin iç işlerine müdahil olma diğer yandan da baskı meydana getirerek müdahale zemini oluşturma çabasında olmuştur. Panama bu politikanın uygulandığı ilk ülke olmuştur. Panama 1989 yılında ABD askerleri tarafından işgal edilmiş devlet başkanı Manuel Noriega uyuşturucu ile mücadele kapsamında tutuklanarak hapse atılmıştır. Bu müdahale neticesinde Panama kanalının kontrolü de ABD denetimine geçerken işgal 2000 yılına kadar sürmüştür. ABD askeri Panama’yı terk ettikten sonra ABD ordusunun Güney Komutanlığı Ekvador ve El Salvador’da bu ülkelerin hava sahasında faaliyet gösterecek operasyon merkezleri oluşturmuştur.

Uyuşturucu ticaretinde her seviyede devlet yöneticisinin yer aldığı Meksika’da uyuşturucu ile mücadele politikası yürürlüğe konmuş fakat kazanılan meblağın çok yüksek olması nedeniyle alınan önlemler yetersiz kalmıştır. Bunun yanında ABD Uyuşturucu ile Mücadele Teşkilatı (DEA) aracılığıyla Venezuela’da faaliyette bulunmuştur. 2005 yılına kadar ülkede aktif bir şekilde çalışan DEA devlet başkanı Chavez tarafından casuslukla suçlanarak bu tarihte kapatılmıştır. ABD ise Venezuela’nın uyuşturucu ile mücadelede başarısız olduğunu ve Chavez’in uyuşturucu kaçakçılığına destek verdiğini öne sürmüştür⁵⁷. Venezuela bu suçlamaya DEA’nın faaliyetlerinin sona erdirilmesinden sonra daha etkili bir şekilde uyuşturucu kaçakçılığı ile mücadele edildiği tezi üzerinden tepki göstermiştir.

ABD’nin uyuşturucu kaçakçılığı ile mücadelesi sadece bu ülkeler ile sınırlı kalmamış “Kolombiya Planı” ile farklı bir boyuta taşınmıştır. Bu plana göre uyuşturucu trafiğinin kavşağındaki bölgelere askeri müdahale yapılması öngörülürken 2009 yılında Kolombiya’da ABD 7 askeri üssün kullanım hakkını almıştır⁵⁸.

⁵⁵ Yılmaz, Sait, Latin Amerika’da Neler Oldu?,
http://usam.aydin.edu.tr/analiz/LATiNAMERiKA_.pdf

⁵⁶ O’Neil, K. Shannon, a.g.e.

⁵⁷ Akgemci, Esra; Chavez Döneminde Venezüella’nın ABD’ye Yönelik Dış Politikası, Ankara Üniversitesi S.B.E., Yüksek Lisans Tezi, (Ankara, 2011), s.114

⁵⁸ Akgemci, Esra; a.g.e. s.114

Kolombiya’da güçlü bir ABD varlığı ise Venezuela’nın tepkisini çekmiş, ABD’yi uyuşturucu ile mücadele üzerinden iç işlerine müdahale etmekle suçlamıştır. ABD’nin uyuşturucu üretimi ve kaçakçılığı ile mücadelesini Latin Amerika ülkelerinin içişlerine müdahale aracı olarak kullanmasını Uruguaylı yazar Eduardo Galeano ise şu cümlelerle açıklamaktadır:

“Uzun süreden beri, uyuşturucu ABD’nin, Rio Grande’nin güneyindeki ülkelere askerinin müdahalesini haklı gösteren önemli gerekçe oldu. Açıkçası Panama bu yalanın getirdiği ilk işgalin kurbanı... Pentagon’un Kolombiya’ya, Peru’ya, Bolivya’ya sanki kendi evinin arka bahçesi gibi karışması da uyuşturucuyla mücadele adına oldu”⁵⁹.

ABD’nin uyuşturucu ile mücadelede izlediği yöntemler uyuşturucu ticareti ve tüketimini azaltmaya yönelik olsa da bazı Latin Amerika ülkelerine yönelik uygulamaya konulan müdahale politikalarına mazeret teşkil ettiği ortaya çıkmıştır. Bu sebeple uyguladığı politikalara Latin Amerika’da şüpheyle bakılmaktadır.

Sonuç

ABD kurulduğu günden 20. yüzyıla kadar izolasyonist bir politika izlerken bu tarihten itibaren aktif bir şekilde dünya siyasetinde varlık göstermeye başlamıştır. ABD’nin uyguladığı politikalara bakıldığında birçok etkenin bunları şekillendirdiği görülmektedir. Demokrasi ve insan hakları gibi söylemleri savunan ABD dünyanın birçok noktasında kendi ekonomik, politik, stratejik ve ideolojik çıkarları gereği müdahaleci politikalar geliştirmiştir. Bu maksatla sadece Latin Amerika değil başta Orta Doğu olmak üzere dünyanın farklı bölgelerinde müdahaleci bir dış politika izlemektedir.

Çalışmada ortaya konulduğu gibi ABD, Monroe Doktrininden beri kendisi dışında hiçbir gücün Latin Amerika’da varlık göstermesini istememekte, bölge ülkelerine karşı müdahaleci politikalar geliştirmektedir. Başta ekonomik sebepler olmak üzere birçok faktör bu politikanın yürütülmesinde etkili olmuştur. Özellikle ekonomik çıkarları tehlikeye girdiğinde Latin Amerika ülkelerine müdahale eden ABD, İkinci

⁵⁹Eduardo Galeano, **Tepetaklak**, Çeviren: Kale, Bülent; İstanbul, Çitlembik Yayınları, 2006, s. 120.

Dünya savaşından sonra daha çok ideolojik kaygılarla komünizm tehdidine karşı müdahalede bulunmuştur. Soğuk Savaştan sonra ise ideolojik kaygılardan ziyade uyuşturucu ile mücadele kavramları ön plana çıkarken petrolün artan önemi sebebiyle ekonomik etkenler de önemini korumaya devam etmiştir. Bu sebeple ABD bölge ülkeleri üzerinde amacına ulaşmak için farklı müdahale yöntemleri kullanmıştır. Çoğu zaman CIA aracılığıyla askeri darbeleri destekleyen ABD yeri geldiğinde direk askeri müdahale yöntemlerini kullanmaktan da çekinmemiştir. Bazı zamanlar muhalefet partileri desteklenmiş, bazen de sivil toplum örgütlerine maddi yardımlarda bulunulmuştur. Ayrıca medya ve basın organları da ülke siyasetini dizayn etmek için propaganda aracı olarak kullanılmıştır.

Özet olarak Soğuk Savaş döneminden günümüze birçok Latin Amerikalı devlet başkanının askeri darbelerle devrildiği gerçeği karşısında yukarıda bahsedilen bu gerekçeler, ABD müdahale politikası için bir kılıf işlevi görmeye devam etmektedir. Bugün Brezilya gibi birkaç ülke haricinde diğer Latin Amerika ülkeleri dış müdahale, işsizlik, düşük yaşam koşulları, anti-demokratik şartlar sebebiyle ekonomik, siyasi ve askeri açıdan gelişmemiş hatta ABD'ye bağımlı hale gelmiştir. Bu ülkelerin içişlerine müdahale edildiği sürece de az gelişmişlik ve siyasi istikrarsızlık sürmeye devam edecek gibi görünmektedir.

Kaynakça

Akgemci Esra: “Chavez Döneminde Venezüella'nın ABD'ye Yönelik Dış Politikası”, Ankara Üniversitesi S.B.E. Yüksek Lisans Tezi, 2011

Blouet, W.Brian, ve Blouet, W.Olwyn: Latin America and The Caribbean, Systematic and Regional Survey, ABD, 6.Baskı.2009

Bogdanich, Walt ve Nordberg, Jenny: “Mixed U.S. Signals Helped Tilt Haiti Toward Chaos,” by Walt Bogdanich and Jenny Nordberg, The New York Times, January 29, 2006

Chomsky, Noam: “US Intervention in Central America and the Struggle for Peace”http://library.uniteddiversity.coop/More_Books_and_Reports/Noam_Chomsky, 1999, 15.4.2016

Cox, Michael ve Stokes, Doug: US Foreign Policy, New York, Oxford University Press, 2008

Erhan, Çağrı: ABD’nin Latin Amerika’ya Bakışını Şekillendiren Öğeler, Edt. Zengin, Ozan; Latin Amerika Çalıştayı, Ankara, Ankara Üniversitesi Yayınevi, 20

Erol, Mehmet Seyfettin: Yakın Çevrelerde Güç Mücadeleleri Bağlamında Latin Amerika, Edt; Zengin, Ozan, Latin Amerika Çalıştayı, Ankara, Ankara Üniversitesi Basımevi, 2012

Eduardo, Galeano: Tepetaklak, Çeviren: Kale, Bülent; İstanbul, Çitlembik Yayınları, 2006

Gilbert, Steven: "The U.S. Policy of Democracy Promotion in Latin America" Senior Honors Theses. Paper 148, 2008

Haass, N. Richard: “The Use and Abuse of Military Force”,
<http://www.brookings.edu/~media/research/files/papers/1999/11/usmilitary/pb54.pdf>, 15.04.2016

James, Deborah: “U.S. Intervention in Venezuela: A Clear and Present Danger”,<http://www.globalexchange.org/sites/default/files/USVZrelations1.pdf>, 15.04.2016

Jones, Howard: Crucible of Power; A History of American Foreign Relations from 1945, Plymouth, Rowman & Littlefield Press, 2009

Khanna, Parag: Yeni Dünya Düzeni, Çev; Akbaş, Eif, Nihan; Pegasus Yayınları, İstanbul, 2009

Kışlalıoğlu, Canan: “2000’den Günümüze Latin Amerika - ABD Karşılıklı Ekonomik Ve Politik Yaptırımları: Venezüella, Bolivya, Peru Örnekleri”, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2008

- Kürkcügül, Masis: Latin Amerika'nın Kanayan Damarları, İstanbul, İthaki Yayınları, 2004
- Laçiner, Sedat: Latin Amerika'da Bölgesel Entegrasyon Girişimleri, Avrasya Dosyası, Enerji Özel, Bahar, Cilt: 9, Sayı: 1, ss. 299-325, 2003
- Leogrande, M.William: "Journal of Latin American Studies", Vol. 39, No. 2 (May, 2007), pp. 355-385 <http://www.jstor.org/stable/4491814>, 10.04.2016
- Lievesley, Geraldine ve LUDLAM Steve: Latin Amerika'da Radikal Sosyal Demokrasi Deneyimleri, Çev: Çoban, Funda, Ankara, Phoenix Yayınevi, 2014.
- O'neil, K. Shannon: U.S.-Latin America Relations: A New Direction for a New Reality, Independent Task Force Report No: 60, 2008
- Roskin, G.Michael ve BERRY, O.Nicholas: Uluslararası İlişkiler, Çev. Şimşek, Özlem; İstanbul, Adres Yayınları, 2014.
- Skidmore E.Thomas ve SMITH H. Peter: Modern Latin America, New York, Oxford University Press, 6. Edition, 2005
- Sullivan, P.Mark: "Latin America and the Caribbean: U.S. Policy and Key Issues for Congress in 2012", Congressional Research Service 7-5700 www.crs.gov, 15.04.2016.
- Tulchin, S.Joseph: "United States Policy and Security Interests in Latin America", <http://www.wilsoncenter.org/person/josephs-tulchin>, 15.05.2016
- Yılmaz, Sait: "Latin Amerika'da Neler Oldu?", http://usam.aydin.edu.tr/analiz/LATiNAMERiKA_.pdf, 10.03.2016
- Waltz, Kenneth: "Uluslararası Politikanın Değişen Yapısı", Uluslararası İlişkiler, Cilt 5, Sayı 17 s. 3-44, Bahar 2008
- Weyland Kurt, Madrid L. Raúl ve Hunter Wendy: "Leftist Governments in Latin America: Successes and Shortcomings İlkbahar", 2011, <http://www.americasquarterly.org/node/2472>, 10.03.2016

Williams, M.Eric: Understanding U.S.-Latin American Relations, Theory and History, Routledge, 2012

<http://www.unasursg.org/en/node/194>, 10.04.2016

<http://www.celacinternational.org/>, 10.04.2016

<http://www.motherjones.com/politics/1999/09/chile-files-redux>, 10.04.2016

https://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/WDR2012/WDR_2012_web_small.pdf, 10.04.2016

<http://latino.foxnews.com/latino/politics/2015/02/19/apologizing-bill-clinton-tells-mexico-that-us-is-to-blame-for-its-drug-violence/>, 10.04.2016

<https://history.state.gov/milestones/1945-1952/NSC68>, E.T:15.04.2016.